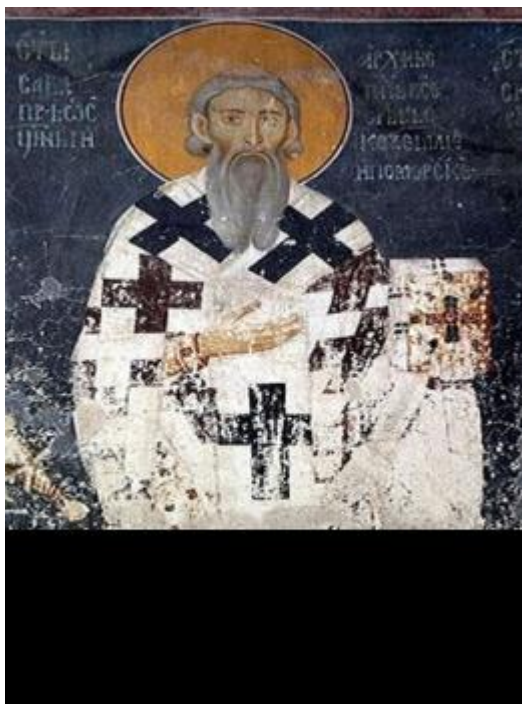

Свети Сава, први српски просветитељ и заштитник ШКОЛСТВА

У кнежевини Србији 14. јануара 1840. године за школску славу је проглашен Савиндан, празник у спомен на великог српског просветитеља и заштитника школства Светог Саву, оца српске државотворности, првог српског архиепископа, утемељивача српске дипломатије, књижевности, законодавства, здравства.

Свети Сава (по рођењу Растко Немањић) рођен је око [1174.](#) у дежевачком крају на планини Голији, а преминуо је [14. јануара](#) (по [јулијанском календару](#)) [1236.](#) у [Трнову](#) у [Бугарској](#), при повратку са ходочашћа у [Јерусалиму](#).

Прославе

Српска православна црква 27. јануара слави дан свог утемељивача, државе и школства - Светог Саве.

Савиндан се обележава у свим школама у Србији и Српској као радни, али ненаставни дан - школска слава.

Ђаци и просветни радници прослављају Савиндан свечано, уз приредбе, академије и сечење славског колача.

Прва прослава Светог Саве као школског патрона одржана је 1812. у Земуну, одакле се брзо проширила у све делове српства, а химна Светом Сави је први пут изведена 1839. у Сегедину.

Свети Сава је установљен као школска слава на предлог Атанасија Николића, ректора Лицеја у Крагујевцу 2. јануара 1840. године, одлуком Совјета Књажевства Србског и те године прослављан у Крагујевцу и Београду.

Значај Светог Саве

Свети Сава био је први српски архиепископ, светитељ и просветитељ. Био је најмлађи син великог жупана [Стефана Немање](#) и први српски [архиепископ](#).

Изборио се за [самосталност](#) рашке архиепископије од [Византије 1219](#). године и поставио темеље данашње [Српске православне цркве](#).

Растко Немањић је у младости од оца добио [Захумље](#) на управу. Међутим, Растко је побегао на [Свету гору](#) и замонашио се у руском [манастиру Светог Пантелејмона](#). Заједно са оцем Стефаном, замонашеним као Симеон, Свети Сава је основао Хиландар и изградио још 14 манастира, и тако остао забележен као ктитор прве српске духовне заједнице на Светој гори.

Сава се вратио у Србију, како би зауставио грађански рат.

У Студеници је 1209. године основао болницу, прву на подручју српске државе.

Истовремено се бавио просветитељским радом, настојећи приближити својим сународницима основе верске и световне поуке, да би се [1217](#). вратио на Свету гору. Сава је [1219](#). изборио аутокефалност српске цркве, а патријарх га је именовао за првог српског [архиепископа](#). Остао је архиепископ све до [1233](#). године, да би га потом заменио његов ученик [Арсеније](#). На повратку са једног од ходочашћа из [Свете земље](#)[1236](#). смрт га је затекла у тадашњој [бугарској](#) престоници [Великом Трнову](#). Његове мошти је у [манастир Милешеву](#) пренео његов нећак краљ [Владислав](#).

Српска црква

Српска црква у то вријеме није била самостална, већ подређена охридској архиепископији и имала је само три епископије ([Рас](#), [Липљан](#) и [Призрен](#)) у којима су владике били [Грци](#). Сава одлази у [Никеју](#) код васељенског патријарха Манојла Сарантена и византијског цара Теодора Ласкариса, тражећи аутокефалност српске цркве. Шестог децембра [1219](#). године рашка епископија постаје архиепископија, а Сава први српски архиепископ.

Његовим устоличењем за архиепископа утемељена је и самостална Српска православна црква.

Савина дела "Номоканон" и "Синодик православља" постали су правни и духовни стубови српске државности. Законоправило Светог Саве било је први српски [устав](#). Законоправило је уређивало велику област друштвених односа, црквених и грађанских. Пресађивањем [римско](#)-византијског права Србија је постала саставни дио европске и хришћанске цивилизације.

По повратку у Рашку Сава оснива осам нових епископија (зетску, хвостанску, хумску, топличку, будимљанску, дабарску, моравичку), међу којима и [жичку](#), која постаје седиште нове српске архиепископије.

Новоизграђени [манастири](#) су богато даровани имањима, њивама, шумама, виноградима, пашњацима и воћњацима.

Сабор у Жичи

Године [1221](#). године је одржан општи државно-црквени сабор, први после добијања аутокефалности, у [манастиру Жичи](#), подигнутом као седиште нове архиепископије. На сабору је Сава [папином](#) круном (венцем) крунисао свог брата [Стефана Немањића](#) за краља, који постаје Стефан Првовенчани, а Србија постаје краљевина.

Сава је пред овим сабором одржао Жичку [бесједу о правој вјери](#), у којој поучава краља, властелу и новоизабране епископе основним догмама православне вере, тврдећи да су без ње добра дела узалудна.

- Јер нити користи исправност живота без праве и просвећене вере у Бога, нити нас право исповедање без добрих дела може извести пред Господа, него треба имати обоје, да савршен буде човек Божји - говорио је он.

Књижевни рад

Савин књижевни рад је веома обиман и намењен организацији [манастира](#). Најпре је написао три типика (правилника): "Карејски типик", "Хиландарски типик" и "Студенички типик". На почетку "[Студеничког типика](#)" описао је живот свог оца Стефана Немање. "[Житије Св. Симеона](#)", које се касније издвојило из "Студеничког типика" и осамосталило, најважније је Савино дело. Под утицајем ове биографије развио се потпуно самосталан књижевни род житија (биографија) српских владалаца и [светаца](#).

Спаљивање Савиних моштију

Савин култ у народу био је јак. После једног устанка Срба против [Османског царства](#), турски командант [Синан-паша](#) је [1594](#). спалио Савине мошти на [Врачару](#), које су до тада биле чуване у манастиру Милешева. Сматра се да су Турци Савине мошти спалили у уверењу да ће тако уништити веру и сваки утицај Светог Саве на Србе. На месту за које се верује да се то одиграло подигнут је [Храм Светог Саве](#).